

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ АПЕЛЯЦІЙНОГО ТА КАСАЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕНЬ У ГОСПОДАРЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

Степанова Тетяна Валеріївна

*доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри
адміністративного та господарського права
Одеського національного університету
ім. І. І. Мечникова*

В інтерв'ю газеті „Юридична практика” член Вищої Ради юстиції М. Мельник, кажучи про судову реформу 2001 року, відзначив, що „ухвалення Закону „Про судовий устрій України” - це всього лише один з важливих, але зовсім не остаточний законодавчий захід реформування судової системи нашої країни” [1].

Дійсно, після ухвалення Закону з'явилися нові концепції і програми впровадження в життя відповідних конституційних положень. І, вивчаючи досвід інших держав, Україна повинна прагнути перетворити суд з „найгуманнішого” в нормальний - компетентний, незалежний і неупереджений [1]. Вагомими складовими даного завдання є інститути апеляції та касації в господарському судочинстві.

Не поглиблюючись в розкриття порядку перегляду судових актів в апеляційному порядку, що передбачено розділами XII-XII-2 Господарського процесуального кодексу України, внесемо деякі пропозиції щодо удосконалення даних видів провадження.

Так, за чинним ГПК України апеляційні і касаційні скарги та подання прокурора направляються через суд першої інстанції. Проте подання документів оскарження безпосередньо до апеляційного або касаційного суду значно прискорило б процедуру оскарження і дозволило уникнути судової тяганини.

Більш того, в разі виявлення в скаргах (поданнях) недоліків недоцільно, з нашої точки зору, повертати такі скарги особі. Наприклад, у разі неправильно сплаченого державного мита або відсутності квитанції про відправку копії скарги іншій стороні (ст. 97 ГПК України). Такі недоліки можна усунути в ході розгляду справи, зокрема, при підготовці до першого засідання суду апеляційної (касаційної) інстанції. У зв'язку з цим пропонується внести відповідні зміни до чинного ГПК.

Усуне тяганину і скоротить час виконання рішення і надання апеляційній і касаційній інстанціям права видачі виконавчого документа (наказу). На сьогоднішній день господарська справа після розгляду в апеляції (касації) прямує до місцевого господарського суду для видачі такого наказу. Проте при великій завантаженості та іноді за наявності зацікавленості конкретного судді останній не видає своєчасно виконавчий документ, затягує його видачу під різними приводами. Тому надання даного права не тільки скоротить строк провадження, але і встановить додаткові гарантії учасникам процесу.

При цьому один із законопроектів ГПК України закріплює наступний порядок проходження документів оскарження в судах. Вказані документи в день надходження реєструються в канцелярії суду і того ж дня передаються голові суду, який не пізніше, ніж за два дні з часу надходження скарг передає їх в порядку черговості судді-доповідачеві. Суддя-доповідач протягом двох днів з моменту отримання вказаних документів повинен направити письмовий запит про витребування справи з суду, який її розглядав. Суд першої інстанції не пізніше, ніж за два дні з часу надходження цього запиту повинен направити справу до апеляційного суду. Така ж процедура передбачена і для касаційного провадження за винятком того, що документи оскарження будуть витребувані з апеляційної інстанції. Автори проекту Закону упевнені, що його ухвалення дозволить реально захищати права і законні інтереси громадян України [2].

Проте з цим складно погодитися. На нашу думку, вказані положення скоріше нагадують процедуру проходження

документації всередині суду. Вважаємо, що досить встановити, що суддя повинен винести ухвалу про порушення апеляційного (касаційного) провадження про перегляд справи не пізніше, ніж за два-три дні з дати отримання справи відповідною інстанцією. Господарський процесуальний кодекс не повинен передбачати деталей проходження справи, оскільки покликаний регулювати порядок розгляду справи, а не її рух у суді.

Цікавим представляється також пропозиція використати досвід американських судів відносно рішень, що мають безумовні підстави для скасування. В цьому випадку збирається колегіальний орган (більша частина всіх суддів), і вони самі виправляють помилку, не направляючи справу у вищу інстанцію. У зв'язку з цим було запропоновано уповноважити президію апеляційного (Вищого господарського) суду (це 9 і більше суддів) за поданням голови суду розглянути отриману скаргу і переглянути рішення. Думається, ця пропозиція заслуговує на увагу, оскільки кінцева мета перегляду справи — не припуститися неправомірного судового рішення. При цьому сторони не позбавляються права на подальше оскарження. Натомість значно скорочується час, витрачений на виправлення судових помилок.

Аналіз вищевказаного підтверджує необхідність подальших глибинних розробок у цій сфері. При цьому вдосконаленню апеляційного та касаційного провадження слід приділити значну увагу, оскільки саме ці органи формують практику розгляду справ господарськими судами та уособлюють в собі правосуддя в нашій державі.

Література:

1. Судебная реформа: есть вопросы (Интервью с членом Высшего совета юстиции, кандидатом юридических наук Н. Мельником) // Юридическая практика.- №45 (255) от 05.11.02 г.
2. Евтеева Е. Не затягивайте процедуру! // Юридическая практика,- №25 (287) от 24.06.03 г.